

Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeyleri İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Ahmet Naci ÇOKLAR²  Bahadır Samet ÇALIŞKAN³ 

²Prof.Dr, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Konya, Türkiye ahmetcoklar@hotmail.com (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

³Yüksek Lisans Öğrencisi., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye bahadiraliskan94@gmail.com

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi
Geliş: 23.06.2023
Kabul: 26.09.2023
Yayın: 29.10.2023

Anahtar Kelimeler:
Sosyal Bulunuşluk,
Öğrenme Stilleri,
Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim gelişen teknolojiye bağlı olarak giderek daha çok yaygınlaşmaktadır. Uzaktan eğitim yaygınlaşmasına karşın, etkililiği bağlamında eleştirilerle de karşılaşmaktadır. Bu açıdan uzaktan eğitimin kalitesini artırmaya yönelik uygulamalara ve karar vericilere yönelik çalışmalar önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, uzaktan eğitim ile eğitim gören öğrencilerin öğrenme stillerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri sahip oldukları öğrenme stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleme diğer bir amaçtır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Ahmet Yesevi Üniversitesi TÜRTEP programlarında kayıtlı olan yaklaşık 362 öğrenciden veri toplanmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin uzaktan eğitimde sosyal bulunuşluk düzeyleri orta düzeyli olarak bulunurken, sosyal bulunuşluğun cinsiyete göre farklılaşmadığı, yaşa, öğrenim görülen program türüne ve öğrenme stil türüne göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yerleştiren ve ayırıştırın öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri değiştiren ve özümseyen bireylerden daha fazladır.

Examining the Relationship Between Social Presence Levels and Learning Styles of Distance Education Students

Article Info

ABSTRACT

Article History
Received: 23.06.2023
Accepted: 26.09.2023
Published: 29.10.2023

Keywords:
Social Presence,
Learning Styles,
Distance Education

Distance education is becoming more and more widespread depending on the developing technology. Although distance education has become widespread, it also faces criticism in terms of its effectiveness. In this respect, studies aimed at practitioners and decision makers to increase the quality of distance education become important. This study aims to examine whether the learning styles of students studying with distance education, their social presence levels in virtual environments, their social presence levels in virtual environments differ according to some variables and whether their social presence levels in virtual environments differ according to their learning styles. Relational survey model, which is a quantitative research method, was used in the study. In this context, data were collected from approximately 362 students enrolled in Ahmet Yesevi University TÜRTEP programs in the 2020-2021 academic years. At the end of the study, it was concluded that while the social presence levels of the students in distance education were found to be moderate, social presence did not differ according to gender, but differed according to age, type of program and learning style. Students with accommodating and convergent learning styles have higher levels of social presence in virtual environments than individuals who diverting and assimilating.

Atıf/Citation: Çoklar, A. N. & Çalışkan, B. S. (2023). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeyleri İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 826-836.



"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

¹Bu makale Bahadır Samet ÇALIŞKAN'ın Prof.Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR danışmanlığında gerçekleştirmiş olduğu tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Eğitim, insan hayatında var olduğundan bu yana tarihinin her döneminde önemli bir rol oynamıştır. Bu önem bireysel olgu, sosyal olgu, teknolojik olgu ve bilimsel olgularda geçmişten günümüze yaşanan baş döndürücü değişim ve gelişimler ile birlikte değişimin ve gelişimin hızına uyum sağlayabilme, eğitim istemini ve eğitime verilen değeri gittikçe arttırmaktadır (Yurdakul, 2005). Artan eğitim istemi ile birlikte bilgi iletişim teknolojilerinde hızlı gelişmeler eğitim alanında bazı problemleri ve yeni arayışları da beraberinde getirmiştir.

Bu gelişmeler ile ilgili Özdil'in (1986) yorum ve tanımlaması: "Eğitim ve öğretim talebindeki artış sebebiyle, eğitim öğretim alanında ciddi tartışmalar ve radikal arayışlar ortaya çıkmıştır. Geliştirilen alternatif eğitim öğretim modellerinin birleştiği ortak nokta, bu modellerin sınıfta yapılan geleneksel eğitim ve öğretimin yetersiz kaldığı ya da işlemediği durumlarda daha değişik ve daha elverişli eğitim öğretim olanakları sağlama amacıyla geliştirilmelidir."

Artan eğitim istemi beraberinde, klasik eğitimdeki zaman ve mekân kavramını, eğitim alanındaki önemli sorunlardan biri olarak gündeme getirmiştir. Bu sorun klasik eğitimde mekân olarak farklı şehir ve ortamlarda bulunamama, zaman olarak ise belirlenen saatler arasında kişinin orada olması zorunluluğunu beklemektedir. Bu zorunluluklara karşın artan eğitim istemi ve gelişen teknoloji ile birlikte klasik eğitimin zaman ve mekân sınırlılıklarını aşarak, eğitimin belirli bir dönemden, mekândan ve sınırlı zamandan sıyrılarak istenilen zaman ve yerde ulaşılabilir olabilmesi gerektiği düşüncesinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu doğrultuda klasik eğitime bir alternatif olabileceği, zaman ve mekân kavramlarının sorunlarını ortadan kaldırabileceği düşünülen eğitim ve gelişen teknolojik imkânların beraber kullanılabilmesiyle ortaya uzaktan eğitim modeli çıkmıştır. Uzaktan eğitim modeli klasik eğitim modeli gibi belirli bir zaman ve mekânda kişinin orada olma mecburiyetini gerektirmeyen, teknolojinin imkânlarını sonuna kadar kullanarak, kişilerin, öğrenci ve öğretmenlerin kullandığı, eş zamanlı (senkron) veya eş zamansız (asenkron) eğitim-öğretim gerçekleştirebildikleri planlanabilen bir öğretim şeklidir (Çalışkan, 2019).

Uzaktan eğitim tarihsel anlamda incelendiğinde 1700 ve 1900'lü yıllar arasında öncül uygulama örnekleri görülebilen uzaktan eğitim 1960'lı yıllardan sonrasında yaygın ve geniş bir kullanım alanını erişmiştir. 1990'lı yıllardan sonrasında internet teknolojilerinin süratle gelişmesi ile beraber uzaktan eğitimde pek çok değişim yaşanmıştır (Karataş ve Üstündağ, 2008). Gelişen bilgi iletişim teknolojileri sayesinde uzaktan eğitim konusunda önemli gelişmeler olduğu görülebilir. Günümüzde uzaktan eğitim modelinde hazırlanan uygulamalar esnek öğrenme modeli temel alınarak çevrimiçi öğrenme ortamları aracılığı ile sürdürülmektedir. Dünyada ve ülkemizde uzaktan eğitim kullanımının giderek artması, öğrenme ortamlarıyla alakalı araştırmaları geleneksel eğitim ortamından ziyade çevrimiçi ortamlara yani uzaktan eğitime yönlendirmiştir.

Uzaktan eğitimin başlıca özelliklerinden birisi olan, eğitimin zaman ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilebilir olmasıdır. Bunun yapılabilmesine imkân sağlayan avantajlar bazı sorunları da beraberinde ortaya çıkarmıştır. Zamansal ve mekânsal uzaklık temelinde öğrencilerin kendilerini yalnız, izole edilmiş hissetmeleri ve bu nedenle de motivasyonlarının düşebilmesi gibi dezavantajları ortaya çıkmaktadır (Duran, Önal ve Kurtuluş, 2006). Bu dezavantaj ele alındığında uzaktan eğitimde sosyal bulunuşluk kavramı karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bulunuşluğu McLellan (1999) "başka insanlarla sosyal bir ortamda var olma duygusu"; Tu (2000) "bireylerin farkındalık derecesi"; Leh (2001) "bireyin sosyal anlamda kendini ortamda hissetmesi"; (Kreijns, 2004) ve "e-öğrenme ortamlarında diğer kişilerle birlikte olma algısı" (Biocca, Harms ve Burgoon, 2003) olarak tanımlamışlardır. Bireylerin ortamda kendilerini gösterme, etkileşimde bulunma eğilimleri aynı zamanda öğrenme stillerinin de konusu ile bağlantılı olduğu değerlendirilebilir. Grasha (1996: 4) "öğrenme stilleri kişinin bilgi alabilme becerisini, öğrenme deneyimlerine katılımını, öğretmen ve arkadaşları ile ilişkisini etkileyebilen kişisel özellikleri barındırmakta ve bulundurmaktadır" olarak açıklamaktadır. Uzaktan eğitimin sanal ortamda zaman ve mekândan bağımsızlık özelliğinin sosyal bulunuşluk ve öğrenme stilleri ile ilişkisi ele alındığında, uzaktan eğitimde sosyal bulunuşluk ve

öğrenme stillerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, uzaktan eğitim ile eğitim gören öğrencilerin öğrenme stillerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri sahip oldukları öğrenme stillerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır;

1. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri nedir?
2. Uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme stilleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri;
 - a. Cinsiyet
 - b. Yaş aralığı
 - c. Öğrenim görülen program türüdeğişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri sahip oldukları öğrenme stillerine (yerleştiren, değiştiren, ayırtıran, özümseyen) göre farklılaşmakta mıdır?

Son yıllarda giderek artan talep ve öğrenci sayısındaki artış ile birlikte uzaktan eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Uzaktan eğitimde eğitim-öğretim faaliyetleri çevrimiçi öğrenme ortamları aracılığı sayesinde yürütülmektedir. Yürütülen bu eğitimde uzaktan eğitimi kullanan kişilerin başka kişiler ile sosyal bir ortamda var olabilmeye duygusu (kişilerin duyuşsal ifadeleri), sosyal anlamda kendisini ortamda hissedebilmesi (aidiyet), bireylerin ortamda kendilerini gösterme derecesi (etkileşim) açısından önemlidir. Bu kavramlar sosyal bulunuşluğu nitelerken, bireyin bilgi alma becerisini, yaşlılarıyla ve öğretmenleriyle ilişkisini, öğrenme deneyimlerine katılımı, öğrenme çevresiyle etkileşimi gibi kavramlarda öğrenme stillerini nitelemektedir. Bu kavramların öğrenmeyi etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğrenmeyi etkileyebileceği düşünülen bu kavramlar arasında bir ilişki var mıdır? Bu çalışma, uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşlukları ile öğrenme stilleri kavramları arasında bir bağlantı olup olmadığını ortaya çıkarması açısından önemlidir.

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren ve örneklem bilgisi, veri toplama aracı ve verilerin analizi bilgileri verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışma, uzaktan eğitim ile eğitim gören öğrencilerin öğrenme stillerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerini, sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri sahip oldukları öğrenme stillerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada nicel araştırma yöntemi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelini Karasar (2006) “iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli” olarak tanımlamaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkiye Türkçesi ile Uzaktan Eğitim Programları (TÜRTEP) Programlarında kayıtlı olan yaklaşık 3000 öğrenci, örneklemine ise evrenden gönüllü olarak araştırmaya katılan kişilerden, seçkisiz örnekleme yöntemi ile 362 öğrenci oluşturmuştur. Karasar’a (2016) göre örneklem; araştırma amacı doğrultusunda evrenden seçilen ya da seçildiği evreni temsil edebileceği nitelikte olabilen küçük kümelerdir. Tanım doğrultusunda seçkisiz örnekleme yöntemlerinin temel özelliği, evreni temsil edebilme bakımından örneklemin gücünün yüksek olmasıdır. Bu yöntemin ön koşulu, örnekleme birimleri konusunda örnekleme seçilme olasılık imkanlarının bağımsız ve eşit olması olarak

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Uzaktan Eğitim Öğrencilerine Ait Kişisel Veriler (n=362)

DEĞİŞKEN	DEĞERLER	N	%
Cinsiyet	Kadın	119	32,9
	Erkek	243	67,1
Yaş Aralığı	30 ve daha küçük	71	19,6
	30-40 arası	172	47,5
	41 yaş ve üzeri	119	32,9
Öğrenim Gördüğü Program Türü	Ön lisan - Lisans	80	22,1
	Yüksek Lisans	282	77,9
Toplam		362	100

Tablo 1 verileri incelendiğinde araştırmaya 119 kadın, 243 erkek olmak üzere toplam 362 katılımcının katkı sağladığı, yaş aralığına bakıldığında katılımcılardan 30 ve daha küçük yaşta olanların 71, 30-40 arasında yaş grubunda olanların 172, 41 ve üzeri yaş grubunda olanların ise 119 katılımcı olduğu görülmektedir. Araştırmaya 80 katılımcının ön lisans ve lisans düzeyinde, 282 katılımcı ise yüksek lisans düzeyinde eğitim almaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Araştırmada veri toplamak için “Sosyal Bulunuşluk Ölçeği” ve “Kolb Öğrenme Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır. Bu iki ölçeğe ek olarak, araştırma alt amaçlarına uygun olarak demografik bilgilerin yer aldığı “Kişisel Bilgiler” bölümü yer almıştır.

Çakmak ve Kan (2014) tarafından öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla Sosyal Bulunuşluk Ölçeği geliştirmiştir. Ölçek 17 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar literatür doğrultusunda bakıldığında etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin tümü için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .84 olurken her bir alt boyutta Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .75 ile .81 arasında değişmektedir. Bu araştırma için sosyal bulunuşluk ölçeği için iç güvenilirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemek amacı ile Kolb tarafından 1976’larda geliştirilen 1985 yılları ve 1999 yıllarında tekrar yenilenen öğrenme stilleri envanteri kullanılmıştır. Türkçeye uyaralaması Gencel (2007) tarafından yapılmıştır. Türkçe envanterin güvenilirlik katsayılarına bakıldığında .76 ile .84 arasında değişmektedir. Araştırmada öğrenme stilleri ölçeği için iç tutarlık katsayısına bakıldığında (Cronbach alfa) değeri .97 olarak hesaplanmıştır. Ölçeklerin kullanımı için izinler alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinden önce verilerin geçerliği kontrol edilmiştir. Ayrıca sosyal bulunuşluk ölçeğinde yer alan olumsuz maddeler için tersten puanlama yapılmıştır. Demografik bilgilerin analizinde yüzde, frekans tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Grupların karşılaştırılmasında öncelikli olarak öğrencilerin cinsiyet, yaş aralığı ve öğrenim görülen program türü değişkenlerinin normal dağılıma sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Bu amaçla basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiştir. Kurtosis ve Skewness değerlerinin +1.5 ile -1.5 arasında olması durumunda verilerin normal dağıldığı ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Cinsiyet için çarpıklık (Skewness) = -,732, basıklık (Kurtosis) = -1,472; öğrenim görülen program türü için çarpıklık = -1,350, basıklık = -,177 ve yaş aralığı için çarpıklık = -,199, basıklık = -1,020 aralığında olup verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Verilerin normal dağılması nedeniyle, cinsiyet ve kayıtlı olduğu program türüne göre sosyal bulunuşluk düzeylerinin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi kullanılırken, ikiden fazla değişkene sahip olan yaş aralığı ve öğrenme stil türü değişkenlerine göre karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Verilerin yorumlanmasında öğrencilerin sosyal bulunuşluk seviyesi düşük, orta ve yüksek

olarak üç aralık benimsenmiş, (en yüksek puan-en düşük puan)/değerlendirme kriteri formülü ile değerlendirme aralık ve kriterleri Tablo 2'deki gibi yapılmıştır.

Tablo 2. Verilerin Yorumlanmasında Kullanılan Değerlendirme Aralık ve Kriterler.

DEĞERLENDİRME ARALIĞI	DEĞERLENDİRME KRİTERİ
1.00 – 2.33	Düşük
2.34 – 3.66	Orta
3.67 – 5.00	Yüksek

Verilerin analizi istatistik programı ile yapılmış olup, anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır.

Etik

Bu araştırma Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 19/02/2021 tarihli toplantıda 2021/43 sayılı karar ile etik açıdan uygun görülmüştür.

BULGULAR

Araştırmaya katılan uzaktan eğitim öğrencilerinin öncelikli olarak sosyal bulunuşluk düzeyi araştırılmış, elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sanal Ortamlarda Sosyal Bulunuşluk Düzeyleri

Sosyal Bulunuşluk Düzeyi	\bar{X}	Ss	Düzye
Etkileşim Alt Boyutu	3,92	,85	Yüksek
Aidiyet Alt Boyutu	3,75	1,01	Yüksek
Duyuşsal İfadeler Alt Boyutu	2,80	,95	Orta
Genel Sosyal Bulunuşluk Düzeyi	3,54	,79	Orta

Tablo 3 incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki genel sosyal bulunuşluk düzeylerinin orta ($\bar{X}=3.54$) düzeyde olduğu görülmektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki etkileşimi ($\bar{X}=3.92$), uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki aidiyeti ($\bar{X}=3.75$) genel sosyal bulunuşluklarının ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki duyuşsal ifadeler boyutundaki sosyal bulunuşluğu genel sosyal bulunuşluk ile aynı ($\bar{X}=2.80$) orta düzeyde olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Araştırma kapsamında uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme stil türleri araştırılmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenme Stil Dağılımları (n=362).

ÖĞRENME STİL TÜRÜ	n	%
Yerleştiren	76	21.0
Değiştiren	71	19.6
Ayrıştıran	164	45.3
Özümseyen	51	14.1
Toplam	362	100

Tablo 4'ten görüleceği üzere araştırmaya katılan 362 öğrenciden 76'sı yerleştiren (%21), 71'i değiştiren (%19.6), 164'ü ayrıştıran (%45.3) ve 51'i özümseyen (%14.1) öğrenme stiline sahiptir. Bu açıdan uzakta eğitim öğrencilerinin öğrenme stil türlerinde ayrıştıran ağırlıklı olmak üzere sırası ile yerleştiren, değiştiren ve özümseyen şeklinde bir dağılım olduğu görülmektedir.

Araştırma alt amaçları doğrultusunda öğrencilerin uzaktan eğitim sosyal bulunuşluk düzeylerinin cinsiyet, yaş aralığı ve kayıtlı olunan program türü değişkenlerine göre farklılığı incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırma kapsamında 362 uzaktan eğitim öğrencisinin sosyal bulunuşluk düzeyinin kadın ve erkek katılımcılara göre farklılığını belirlemek amacı ile veriler karşılaştırılmış, elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. *Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Bulunuşluk Düzeyleri*

Cinsiyet	n	\bar{X}	Sd	df	t	p
Kadın	119	3,63	,82	360	1,413	,159
Erkek	243	3,50	,77			

*p< .05

Tablo 5 incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir [$t_{(360)}=1.413$, $p>.05$]. Kadın ve erkek uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşluk düzeyleri sırası ile ($\bar{X}=3.63$) ve ($\bar{X}=3.50$) olup, aradaki fark istatistiki açıdan anlamlı değildir.

Araştırma kapsamında uzaktan eğitim öğrencilerinin yaş faktörünün sanal ortamlardaki sosyal bulunuşlukları üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Yaşlara göre sosyal bulunuşluk düzeyleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. *Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin Karşılaştırılması*

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Karaler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
A- 30 ve daha küçük	71	3,11	Gruplararası	9,162	2	4,581	9,782	,00*	A-B, A-C
B- 30-40 arası	172	3,68	Grupiçi	168,119	359	,468			
C- 41 yaş ve üzeri	119	3,60	Toplam	177,281	361				

*p< .05

Tablo 6 incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamdaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin yaşa göre gerek genel ortalama puanları gerekse alt boyutları açısından farklılaştığı görülmektedir. Ancak bu farklılığın istatistiki açıdan farklı olup olmadığını belirlemek için veriler tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan ANOVA analiz sonucuna göre uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamda sosyal bulunuşluk düzeylerinin yaş aralıklarına göre farklılaştığı görülmüştür [$F_{(2,359)}=9.782$, $p<.05$]. Analiz sonuçlarına göre 30-41 yaş arası öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeyi ($\bar{X}= 3.68$) ile 41 yaş ve üzeri öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeyi ($\bar{X}= 3.60$), 30 yaş ve altındaki öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeylerinden ($\bar{X}= 3.11$) daha fazladır. Yaş aralığının sosyal bulunuşluk açısından önemli olduğu ifade edilebilir.

Araştırılan bir diğer konu ise uzaktan eğitimde öğrenim görülen program türüne göre sosyal bulunuşluk düzeyinin araştırılmasıdır. Bu kapsamda ön lisans ve lisans programında kayıtlı öğrenciler ile yüksek lisans programında kayıtlı öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeyleri karşılaştırılmış, sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. *Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Kayıtlı Olduğu Programlarına Göre Sosyal Bulunuşluk Düzeyleri*

Program Türü	n	\bar{X}	Sd	Df	t	p
Ön lisans ve Lisans	80	3,15	,74	360	-2,728	,007*
Yüksek Lisans	282	3,39	,68			

*p< .05

Tablo 7'ye bakıldığında, uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamda sosyal bulunuşluk

düzeylerinin kayıtlı oldukları program türüne göre farklılaştığı görülebilir [$t_{(360)}=-2.728$, $p<.05$]. Buna göre yüksek lisans programına kayıtlı öğrencilerin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri ($\bar{X}=3.39$), ön lisans ve lisans programına kayıtlı olan öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeylerinden ($\bar{X}=3.15$) daha fazladır.

Araştırma kapsamında son olarak uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşluk düzeylerinin öğrenme stillerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış, sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin Öğrenme Stilleri İle Karşılaştırılması

Öğrenme Stil Türü	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Karaler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
A- Yerleştiren	76	3,63	Gruplararası	20,348	3	6,783	15,473	,000*	A-B,
B- Değiştiren	71	3,10	Grupiçi	156,933	358	,438			A-D,
C- Ayrıştıran	164	3,44	Toplam	177,281	361				B-C,
D- Özümseyen	51	2,94							C-D

* $p<.05$

Tablo 8’den görüleceği üzere, uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme stilleri sanal ortamda genel sosyal bulunuşluk düzeylerine göre farklılaşmaktadır [$F_{(3-358)}=15.473$, $p<.05$]. Analiz sonuçlarına göre yerleştiren ($\bar{X} = 3.63$) ve ayrıştıran ($\bar{X} = 3.44$) öğrenme stiline sahip öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeyi, değiştiren ($\bar{X} = 3.10$) ve özümseyen ($\bar{X} = 2.94$) öğrenme stiline sahip öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeyinden daha yüksektir. Bir başka ifade ile yerleştiren ve ayrıştıran öğrenme stiline sahip olan bireylerin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeyleri değiştiren ve özümseyen bireylerden daha fazla olup, bu fark istatistiki açıdan anlamlıdır.

TARTIŞMA / SONUÇ / ÖNERİ

Araştırma kapsamında uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin cinsiyete, yaş aralığına ve öğrenim görülen program türüne farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu kapsamda uzaktan eğitim yoluyla resmi bir kurumda öğrenim gören 362 uzaktan eğitim öğrencisinden aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin orta olduğu görülmektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde uzaktan eğitim öğrencilerinin etkileşim ve aidiyet boyutlarındaki sosyal bulunuşluklarının yüksek, duyuşsal ifadeler boyutundaki sosyal bulunuşluk içinse orta düzeyde olduğu görülmektedir. Üstündağ (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin sosyal bulunuşluk düzeylerinin yüksek düzeyli olduğunu ifade etmiştir. Gündüz, Aydemir ve Karaman (2018) ise uzaktan eğitim öğrencilerinin sosyal bulunuşluk düzeylerinin orta düzeyli olduğu ifade edilmektedir. Holdsworth ve Quinn (2012) uzaktan eğitimde gönüllüğün esas olduğunu ve eğitimin kalitesini etkilediğini belirtmektedir. Gündüz vd. (2018) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitime kayıt yaptıran bireylerden bir kısmının askerliği erteleme, devam zorunluluğu olmama gibi nedenlerle uzaktan eğitimi tercih ettikleri görülmüştür. Nitekim Beyth-Marom, Chajut, Roccas ve Sagiv (2003) uzaktan eğitimde tercih nedenlerinin eğitimin kalitesini etkilediğini belirtmiştir. Bu açıdan katılımcıların uzaktan eğitim tercih nedenlerinin onların sosyal bulunuşlukları üzerinde etkisi olmuş olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Gündüz vd. (2018) tarafından yapılan araştırma sonucunda da cinsiyetin uzaktan eğitimde sosyal bulunuşluk üzerinde önemli bir etkisi olmadığı ifade edilmiştir. Uzaktan

eğitimde sunulan fırsatların bu sonuca nedena olduğu söylenebilir. McSporran ve Young (2001) 2000’li yılların henüz başında uzaktan eğitimde cinsiyetin önemli bir faktör olduğunu, teknolojiye erişim fırsatı açısından kadınların dezavantajlı olduklarını ifade ederlerken, günümüzde mobil teknolojilerle ve internetin gelişimi ile bu dezavantajın artık geçerli olmadığı ifade edilebilir (Kwapong, 2022; Mulyono, Ismayama, Liestyana & Komara, 2021; Yu, 2021).

Elde edilen verilerden ön lisans ve lisans programında kayıtlı öğrenciler ile yüksek lisans programında kayıtlı öğrencilerin sanal ortamda sosyal bulunuşluk düzeylerinin yaş ve kayıtlı oldukları program türüne göre farklılaştığı görülmüştür. Yüksek lisans düzeyinde eğitim gören ve yaş grubu daha yüksek olan öğrencilerin uzaktan eğitimde sosyal bulunuşluk düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Hamdan vd. (2021) eğitim düzeyinin uzaktan eğitimdeki memnuniyeti belirleyen önemli bir faktör olarak ifade etmiştir. Bu sonuç öğrencilerin etkileşim şekillerinden ve uzaktan eğitim tercih nedenlerinden kaynaklanmış olabilir. Shackelford ve Maxwell (2012) yüksek lisans öğrencilerine uzaktan eğitimde sunulan etkileşimin önemli olduğunu ve onların uzaktan eğitime yönelik görüş ve algıları üzerinde önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Bu açıdan bitirme projesi, ödev gibi daha çok etkileşim kaynaklarına maruz kalan lisansüstü öğrencilerinin sosyal bulunuşluk düzeyleri üzerinde etkisi olduğu ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında son olarak dört farklı öğrenme stilinde (yerleştiren, değiştiren, ayrıştıran ve özümseyen) yer alan uzaktan eğitim öğrencilerinin sanal ortamlardaki sosyal bulunuşluk düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıştıran ve yerleştiren öğrenme stiline sahip öğrencilerin, değiştiren ve özümseyen öğrencilere göre uzaktan eğitim sosyal bulunuşluk düzeyleri daha yüksektir. Öğrenme stillerine göre uzaktan eğitim süreçlerinin farklılaştığına yönelik çok sayıda araştırma sonucu bulunmaktadır (Çakıroğlu, 2014; Rogers, 2011; Shaw, 2012). Sewart, Keegan ve Holmberg (2020) öğrenme stillerinin ortamdaki bağımsız olarak öğrenme süreçleri açısından önemli olduğunu ve bunun daha çok öğretim planlama, öğretimin gerçekleştirilmesi gibi süreçlere bağlı olarak değişebildiğini ifade etmektedirler. Bu nedenle uzaktan eğitim ortamında da öğrenme stilleri öğre öğrenme sunuş şekli, öğretim planlanması gibi faktörlere bağlı olarak değişmiş olabilir. Bu açıdan öğrenme stillerinin uzaktan eğitim süreçlerine bağlı olarak değişebileceği de söylenebilir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitim öğrencilerinin bulunduğu program, yaş ve öğrenme stillerine göre sosyal bulunuşluklarının farklılaştığı bulunmuştur. Bu üç değişkene göre farklılığın nedenlerini belirlemeye yönelik derinlemesine nitel araştırmaların yapılması önerilebilir. Bu kapsamda uzaktan eğitim süreçlerinde bireysel öğrenme ortamlarının planlanması adına bu değişkenlerin dikkate alınması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Beyth-Marom, R., Chajut, E., Roccas, S. & Sagiv, L. (2003) Internet -assisted versus traditional distance learning environments: Factors affecting students preferences. *Computers & Education*, 41, 65-76.
- Biocca, F., Harms, C., & Burgoon, J. (2003). Toward a more robust theory and measure of social presence: Review and suggested criteria. *Presence: Teleoperators and Virtual Environments*, 12(5), 456-480.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakıroğlu, Ü. (2014). Analyzing the effect of learning styles and study habits of distance learners on learning performances: A case of an introductory programming course. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(4), 161-185.
- Çalışkan, Ş. (2019). *Çevrimiçi Öğrenme Ortamının Kullanılabilirlik Analizi Ve Etkililiği: Ahmet Yesevi Üniversitesi Örneği*.
- Duran N., Önal A., Kurtuluş C. (2006). E-Öğrenme ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yönetim Sistemleri. Akademik Bilişim 2006 ve BilgiTek IV - Pamukkale Üniversitesi. Denizli.

- Grasha, A. F. (1996). Teaching with style a practical guide to enhancing learning by understanding teaching & learning styles. Pittsburgh, PA: Alliance.
- Güçlü, G.(2020). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri Ve Bilişüstü Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi
- Gündüz, A., Aydemir, M., & Karaman, S. (2018). Eş-Zamanlı Sanal Sınıf Ortamındaki Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8, 83–95. <https://doi.org/10.19126/suje.379981>
- Hamdan, K. M., Al-Bashaireh, A. M., Zahran, Z., Al-Daghestani, A., AL-Habashneh, S., & Shaheen, A. M. (2021). University students' interaction, Internet self-efficacy, self-regulation and satisfaction with online education during pandemic crises of COVID-19 (SARS-CoV-2). *International Journal of Educational Management*, 35(3), 713-725.
- Holdsworth, C., & Quinn, J. (2012). The epistemological challenge of higher education student volunteering: “Reproductive” or “deconstructive” volunteering?. *Antipode*, 44(2), 386-405.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, S. ve Üstündağ, M. T. (2008). Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı Öğrencilerinin İnternet Temelli Uzaktan Eğitim Doyumları İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 62-73.
- Kreijns, K. (2004). Sociable CSCL environments: Social affordances, sociability, and social presence (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://dspace.ou.nl/handle/1820/1030>
- Kwapong, O. A. T. F. (2022). E-learning experiences of adults during Covid-19 outbreak: The moderating effect of gender. *Journal of Adult and Continuing Education*, 28(2), 312-332.
- Leh, A. S. (2001). Computer-mediated communication & social presence in a distance learning environment. *International Journal of Educational Telecommunications*, 7(2), 109-128.
- McLellan, H. (1999). Online education as interactive experience: Some guiding models. *Educational Technology*, 39(5), 36-42.
- McSporran, M., & Young, S. (2001). Does gender matter in online learning?. *ALT-J*, 9(2), 3-15.
- Mulyono, H., Ismayama, D., Liestyana, A. R., & Komara, C. (2021). EFL teachers' perceptions of Indonesian blended learning course across gender and teaching levels. *Teaching English with Technology*, 21(1), 60-74.
- Özgül, İ. (1986). Uzaktan Öğretimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Rogers, P. R. (2011). Student online course performance: Does learning style matter?. *Journal of the Academy of Business Education*, 12, 28-42.
- Sewart, D., Keegan, D., & Holmberg, B. (Eds.). (2020). *Distance education: International perspectives*. Routledge.
- Shackelford, J. L., & Maxwell, M. (2012). Sense of community in graduate online education: Contribution of learner to learner interaction. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(4), 228-249.
- Shaw, R.S. (2012). A study of the relationships among learning styles, participation types, and performance in programming language learning supported by online forums. *Computers & Education*, 58, 111-120
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson.
- Tu, C. H. (2000). Critical examination of factors affecting interaction on CMC. *Journal of Network and Computer Applications*, 23(1), pp. 39-58.
- Üstündağ, T. M. (2012). *Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Uyarlanmış Sosyal Etkileşim Araçlarının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sosyal Bulunuşluk Algularına Etkisi*. 191.
- Yurdakul, Bünyamin (2005). Uzaktan Eğitim – Eğitimde Yeni Yönelimler. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yu, Z. (2021). The effects of gender, educational level, and personality on online learning outcomes during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18(1), 1-17.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Distance education is a form of education that people receive in a planned and programmed manner, regardless of the determined place and time, in the field they want, through the environments supported by information and internet technologies. When the relationship between the independence of time and space in the virtual environment of distance education and social presence and learning styles is considered, the importance of social presence and learning styles in distance education emerges. The aim of this study is to determine the learning styles, social presence levels in virtual environments, and social presence levels in virtual environments of students studying with distance education according to some variables. The aim of this study was to examine whether the type of technological tools used) differentiated in virtual environments and whether their social presence levels differ according to their learning styles.

Materials and Methods: In this study, "Social Presence Scale" and "Kolb Learning Styles Scale" were used to collect data. In addition to these two scales, there is also a section that includes demographic information in accordance with the research sub-purposes. The relational survey model, which is under the quantitative research method, was used in the study, and the population of the research consists of approximately 3000 students enrolled in Ahmet Yesevi University TÜRTEP distance education programs in the 2020-2021 academic years. The sample of the study consisted of 362 students who voluntarily participated in the research with the random sampling method.

Findings: At the end of the study, the general social presence level in the distance learning was moderate ($\bar{X}=3.54$). Among the 362 students who participated in the study, 76 (21%) had a learning style that accomodating them, 71 (19.6%) diverting, 164 converget (45.3%), and 51 (14.1%) assimilating learning styles. In this respect, it has been observed that there is respectively a distribution in the learning style types of distance education students, mainly convergent, accomodating, diverting and assimilating. While the social presence levels of distance education students in virtual environments do not differ according to gender, they did differ according to age and program type. According to the results of the analysis, the social presence level of the students aged 30-41 ($\bar{X}=3.68$) and the social presence level of the students aged 41 and over ($\bar{X}= 3.60$) are higher than the social presence levels of the students aged 30 and younger ($\bar{X}= 3.11$). The social presence levels of the students enrolled in the master's program ($\bar{X}=3.39$) in the virtual environments are higher than the social presence levels of the students enrolled in the associate and undergraduate programs ($\bar{X}=3.15$). Finally, students' social presence levels were investigated according to their learning styles. It was found that the social presence level of the distance education students in the accomodating ($\bar{X}= 3.63$) and convergent ($\bar{X}=3.44$) learning style was higher than the social presence level of the students with the diverting ($\bar{X}=3.10$) and assimilating ($\bar{X}=2.94$) learning style.

Discussion: It is seen that the social presence levels of the distance education students participating in the research in virtual environments are moderate. Holdsworth and Quinn (2012) state that volunteering is essential in distance education and affects the quality of education. Day etc. (2018) found that some of the individuals enrolled in distance education preferred distance education for reasons such as postponing military service and not having to continue. As a matter of fact, Beyth-Marom, Chajut, Roccas, and Sagiv (2003) stated that the reasons for choosing distance education affect the quality of education. In this respect, participants' reasons for choosing distance education may have had an impact on their social presence. It is seen that the social presence levels of the students participating in the research in virtual environments do not differ according to gender. While McSporran and Young (2001) stated that gender is an important factor in distance education at the beginning of the 2000s and that women are disadvantaged in terms of access to technology, it can be stated that this disadvantage is no longer valid with the development of mobile technologies and the internet today (Kwapong, 2022; Mulyono). From the data obtained, it has been observed that the social presence levels of the students registered in the associate and undergraduate programs and the students enrolled in the graduate program differ according to their age and the type of program they are enrolled in. The social presence levels of the students who are studying at the master's level and whose age group is higher were higher in distance education. Hamdan et al. (2021) stated that the level of education is an important factor that determines satisfaction in distance education. This result may be due to the way students interact and the reasons for preferring distance education. Finally, within the scope of the research, it was found that the social presence levels of the distance education students in four different learning styles differed in virtual environments. Students with a convergent and accomodating learning style have higher levels of distance education social presence than students with a diverting and assimilating learning style. There

are many research results showing that distance education processes differ according to learning styles (Çakıroğlu, 2014; Rogers, 2011; Shaw, 2012). Sewart, Keegan, and Holmberg (2020) state that learning styles are important in terms of learning processes regardless of the environment, and this can change depending on processes such as instructional planning and teaching. For this reason, learning styles in the distance education environment may have changed depending on factors such as the way of teaching learning and teaching planning. In this respect, it can be said that learning styles may change depending on distance education processes.

Conclusion and Suggestions: As a result of the research, it was found that the social presence of distance education students differed according to the program, age and learning styles. According to these three variables, it can be recommended to conduct in-depth qualitative research to determine the reasons for the difference. In this context, it can be suggested to consider these variables in order to plan individual learning environments in distance education processes.